

دوره‌های رشد تفکر اجتماعی (۵)

بلوغ لبّی؛ دوره مدیریت و تعهد

(توضیحات کامل)

سازمان قرآن و احباب بیت

سازمان قرآن و احباب بیت

www.QuranAhlebayt.ir

دوره‌های رشد تفکر اجتماعی (۵) بلوغ لبّی؛ دوره مدیریت و تعهد

دوره پنجم رشد، دوره شکوفایی لبّ است و افرادی که بلوغ عقلی و عاطفی را طی کرده‌اند و دارای فضل و توانمندی فردی و اجتماعی هستند، با فطرتی شکوفا شده، توان خود را در عرصه‌های مختلف صرف هدایت مردم می‌کنند و بدین ترتیب مدیریت و مسئولیت جامعه را در ابعاد مختلف به عهده می‌گیرند، این افراد که در قرآن با نام اولوالالباب معرفی می‌شوند دارای ویژگی‌های خاصی هستند که شناخت این ویژگی‌ها راه تعلیم و تزکیه و شکوفایی لبّ در صاحبان فضل است.

مقدمه

انسان موجودی دارای ابعاد مختلف و وجوه متعدد است زندگی فردی او از عالی‌ترین سطوح زندگی و زندگی اجتماعی‌اش نیز از بی‌نظیرترین زندگی‌هاست. خوبی‌ها و بدی‌های این دو نوع زندگی حد ندارد. شناخت مرحله به مرحله زندگی فردی و اجتماعی انسان توان بهره‌مندی از شرایط استثنایی که در اختیار او قرار داده است را بیشتر مهیا می‌کند.

در دوره اول رشد فرد طعم ولیّ داشتن را می‌چشد و اینگونه ولایت ظهور می‌یابد و در دوره پنجم طعم ولیّ شدن را چشیده و اینگونه مفهوم ولایت برای او ظهور پیدا می‌کند. این طول مسیری است که فرد در طی دو تا سه دهه به آن می‌رسد و دارای رشدی می‌شود که بسیار محسوس و استثنایی است. در دوره دوم رشد فرد طعم ادب را می‌چشد و در دوره پنجم متعهد می‌گردد تا اهل خود را در مسیر ادب قرار دهد.

در دوره دوم رشد فرد علم و عمل می‌آموزد و در دوره پنجم به علم و عمل را به دیگران می‌آموزاند.

دوره‌های رشد تفکر اجتماعی (۵)

بلوغ لَبّی؛ دوره مدیریت و تعهد

(توضیحات کامل)

www.QuranAhlebayt.ir

در دوره سوم فرد برای رسیدن به حجت الهی سعی است و در دوره پنجم فرد واسطه‌ای برای حکم الهی می‌شود.

در دوره سوم قصدها و برنامه‌ریزی‌های فردی شکل می‌گیرد و در دوره پنجم فرد برای هدایت دیگران و قصددار کردن افراد دیگر تلاش می‌کند.

در دوره سوم رشد فرد آداب را فرا می‌گیرد و در دوره پنجم در راه اقامه آداب در جامعه تلاش می‌کند. انتظار می‌رود فردی که در دوره پنجم قرار دارد فردی پویا و سعی در راه اهداف و مقاصد الهی و مجاهد در راه خدا باشد. در وصف چنین افرادی در آیات متعددی از قرآن توصیفات فراوانی شده است. نمونه‌ای این توصیفات را می‌توان در سوره مبارکه آل عمران آیات ۱۹۱ تا ۱۹۵ مشاهده کرد:

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ * رَبَّنَا إِنَّكَ مَن تَدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ * رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ * رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ * فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِنْكُمْ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ فَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَأُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأُودُوا فِي سَبِيلِي وَقَاتَلُوا وَقُتِلُوا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ

همانان که خدا را [در همه احوال] ایستاده و نشسته، و به پهلو آرمیده یاد می‌کنند، و در آفرینش آسمانها و زمین می‌اندیشند [که:] پروردگارا، اینها را بیهوده نیافریده‌ای منزهی تو! پس ما را از عذاب آتش دوزخ در امان بدار. پروردگارا، هر که را تو در آتش درآوری، یقیناً رسوایش کرده‌ای، و برای ستمکاران یاورانی نیست. پروردگارا، ما شنیدیم که دعوتگری به ایمان فرا می‌خواند که: «به پروردگار

دوره‌های رشد تفکر اجتماعی (۵)

بلوغ لبّی؛ دوره مدیریت و تعهد

(توضیحات کامل)

www.QuranAhlebayt.ir

خود ایمان آورید»، پس ایمان آوردیم. پروردگارا، گناهان ما را بیامرز، و بدیهای ما را بزدای و ما را در زمره نیکان بمیران. پروردگارا، و آنچه را که به وسیله فرستادگانت به ما وعده داده‌ای به ما عطا کن، و ما را روز رستاخیز رسوا مگردان، زیرا تو وعدهات را خلاف نمی‌کنی. پس، پروردگارشان دعای آنان را اجابت کرد [و فرمود که: من عمل هیچ صاحب عملی از شما را، از مرد یا زن، که همه از یکدیگرید، تباه نمی‌کنم پس، کسانی که هجرت کرده و از خانه‌های خود رانده شده و در راه من آزار دیده و جنگیده و کشته شده‌اند، بدیهایشان را از آنان می‌زدایم، و آنان را در باغهایی که از زیر [درختان] آن نهرها روان است درمی‌آورم [این] پاداشی است از جانب خدا و پاداش نیکو نزد خداست.

چنان‌که در آیات فوق آمده است افراد فوق کسانی هستند که از بلوغ عقلی و عاطفی گذر کرده و در سیمت اثرگذاری و مسئولیت در جامعه بر آمده‌اند. این افراد از هیچ تلاشی برای حاکمیت نظام توحید در درون و بیرون خود فروگذار نیستند.

در آیات ۴۰ و ۴۱ سوره مبارکه حج در معرفی چنین افرادی می‌فرماید:

الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ وَ لَوْ لَا دَفَعُ اللَّهُ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَهَدَمْتُمْ صَوَامِعَ وَ بِيَعٍ وَ صَلَوَاتٍ وَ مَسَاجِدٍ يُذَكَّرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَ لَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ *
الَّذِينَ إِنْ مَكَنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَ آتَوْا الزَّكَاةَ وَ أَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَ نَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَ لِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ

همان کسانی که بناحق از خانه‌هایشان بیرون رانده شدند. [آنها گناهی نداشتند] جز اینکه می‌گفتند: «پروردگار ما خداست» و اگر خدا بعضی از مردم را با بعض دیگر دفع نمی‌کرد، صومعه‌ها و کلیساها و کنیسه‌ها و مساجدی که نام خدا در آنها بسیار برده می‌شود، سخت ویران می‌شد، و قطعاً خدا به کسی که [دین] او را یاری می‌کند، یاری می‌دهد، چرا که خدا سخت نیرومند شکست‌ناپذیر است. همان کسانی که

دوره‌های رشد تفکر اجتماعی (۵)

بلوغ لَبّی؛ دوره مدیریت و تعهد

(توضیحات کامل)

www.QuranAhlebayt.ir

چون در زمین به آنان توانایی دهیم، نماز برپا می‌دارند و زکات می‌دهند و به کارهای پسندیده و امی‌دارند، و از کارهای ناپسند باز می‌دارند، و فرجام همه کارها از آن خداست.

در کتاب فرآیندشناسی رشد این دوره با دوره صدق معرفی گردید دوره‌ای که فرد در عمل به اثبات ایمان خود پرداخته و در شرایطی قرار می‌گیرد که جان و مال و خانواده خود را در راه خدا وقف می‌کند. شرح دوره پنجم رشد در واقع شرح انسان‌های مجاهدی است که در راه اقامه ارزش‌ها از هیچ‌گونه تلاشی فروگذار نیستند.

اقامه ارزش‌ها گاهی در عرصه خانواده است که در این صورت فرد به عنوان حَکَم مورد اعتماد خانواده‌هاست.

گاهی این اقامه در قومیت‌ها و جمعیت‌هاست که فرد به عنوان امین و امانت‌دار آنهاست و به گشایش‌گره‌ها می‌پردازد.

گاهی این اقامه به واسطه مسئولیت در موقعیتی اتفاق می‌افتد که در این صورت فرد به عنوان حاکم دادگر و عادل است و از هر ظلمی جلوگیری می‌نماید.

شئون مختلف امانت‌داری و ادای عهد و میثاق از مهم‌ترین ویژگی‌هایی است که فرد را امین مردم و ولیّ الهی قرار می‌دهد. کاردانی و برتری‌های علمی و اقتصادی موجب اثربخشی بیشتر در نقش فرد می‌شود.

در کتاب حاضر به بررسی مهم‌ترین مؤلفه‌ها در دوره پنجم رشد اجتماعی پرداخته شده و امیدوار است با معرفی ویژگی‌های این افراد جامعه به سمت پرورش چنین افرادی تشویق و ترغیب گردد.

به حق این افراد سرمایه‌های معنوی یک جامعه‌اند و کمبود آنان در جامعه به معنای فقر معنوی آن جامعه است.

دوره‌های رشد تفکر اجتماعی (۵)

بلوغ لَبّی؛ دوره مدیریت و تعهد

(توضیحات کامل)

www.QuranAhlebayt.ir

در واقع ارزش حقیقی یک جامعه را از فراوانی چنین افرادی ارزیابی می‌کنند.

فَلَوْ لَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ أُولُوا بَقِيَّةٍ يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّنْ أَنْجَيْنَا مِنْهُمْ وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا أُتْرِفُوا فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ^۱

پس چرا از نسلهای پیش از شما خردمندانی نبودند که [مردم را] از فساد در زمین باز دارند؟ جز اندکی از کسانی که از میان آنان نجاتشان دادیم. و کسانی که ستم کردند به دنبال ناز و نعمتی که در آن بودند رفتند، و آنان بزهکار بودند.

آموزش افراد برای اینکه به چنین سطحی برسند از آموزش‌های خاص و از شئون ولایت الهی و امامت است. طبیعی است

برای ورود به پذیرش مسئولیت و مدیریت طی مراحل مختلفی لازم است و تعلیم و تزکیه متناسبی نیازمند است. این آموزش‌ها لازم است از جهات مختلفی از قبیل موارد زیر صورت پذیرد:

- از جهت انتقال تجربیات علمی و عملی، مادی و معنوی افراد به یکدیگر
- از جهت برپایی و اقامه عدل و قسط در جامعه و داشتن ضمانت در جاری کردن حق
- از جهت توسعه جامعه دینی و اخلاق اسلامی و معنویت در سراسر جهان
- از جهت مقابله با انواع بی‌عدالتی و انواع جهالت و جاهلیت
- از نظر تشخیص یافتن توان افراد برای حل معضلات اجتماعی
- ...

به توانمندان این دوره در قرآن اطلاق اولوالفضل یا اولوالالباب داده شده است. لذا برای مطالعه این دوره لازم است به صفات ایشان در آیات و روایات پرداخت.

^۱ سوره مبارکه هود، آیه ۱۱۶

دوره‌های رشد تفکر اجتماعی (۵)

بلوغ لَبّی؛ دوره مدیریت و تعهد

(توضیحات کامل)

www.QuranAhlebayt.ir

طبیعی است صاحبان فضل و نیز صاحبان خرد می‌توانند به طور تخصصی و در مکان‌ها و موقعیت‌های مختلف مسئولیت خود را ایفا کنند.

گام گذاشتن در تربیت اولوالالباب و اولوالفضل تخصصی موجب بروز صفات حداکثر مردم و رونق دین‌داری خواهد شد. و این از برنامه‌های ساختاری حکومت دینی است که لازم است به صورت مشخص اجرا و عملیاتی شود. طبیعی است برای عملیاتی شدن این دوره نیاز به اطلاعات و راهکارهایی بسیار وسیع‌تر از آنچه در این کتاب آمده می‌باشد.

عناوین فصول مطرح در این کتاب عبارتند از:

فاتحه: ویژگی‌های دوره پنجم

فصل اول: جریان عهد

فصل دوم: جریان میثاق در جامعه

فصل سوم: جریان وصل

فصل چهارم: جریان خشیت از ربّ

فصل پنجم: جریان خوف از بدی حساب

فصل ششم: صبر برای ابتغای وجه

فصل هفتم: جریان اقامه نماز

فصل هشتم: جریان انفاق آشکار و نهان

فصل نهم: جریان دفع شدید بدی با خوبی

فصل دهم: توانمندسازی توان‌های فردی و اجتماعی

خاتمه: دوره پنجم دوره مدیریت و مسئولیت